

ЗАКЛАД ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
(ЯСЛА-САДОК) № 28 «КОСМІЧНИЙ»
ЗАПОРІЗЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

ЗАПОБІГАННЯ БУЛІНГУ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
(консультація для педагогів)

Практичний психолог: Ірина Чернова

м. Запоріжжя
2026

Насильство в освітньому середовищі має різний характер і природу. Воно може проявлятися як у формі одноразових, так і в вигляді систематичних дій. Але ці дії завжди завдають шкоди психічному та фізичному здоров'ю всіх учасників освітнього процесу.

Більшість людей схильні вважати, що фізична агресія й соціальне насилля, які є характерні для булінгу, починають проявлятися з кінця початкової школи і продовжуються протягом усього періоду середньої школи. Але ні, булінг серед дітей дошкільного віку розповсюджений набагато більше, ніж ми можемо припустити.

У дошкільному віці дитина вже вступає в певні стосунки з однолітками, спілкування і стосунки з якими стають для неї не менш значущими, ніж взаємини з дорослими. Унаслідок тривалої взаємодії дошкільнят у дитячому середовищі з'являються перші нестійкі, переважно одностатеві угруповання. Мають місце і прояви диференційованих, але нестійких ставлень до ровесників на основі симпатії чи антипатії. Серед дошкільників виокремлюються більш популярні діти, що претендують на роль лідерів, та діти, яких уникають ровесники. Діти - дошкільники мають особливості саморегуляції, мають труднощі з тим, щоб контролювати свої вчинки, схильні до емоційних проявів та реакцій. Також у дітей лише формується вміння розуміти причини власних дій та реакцій інших. Булінг (цькування) в середовищі менших дітей виникає як спосіб виразити роздратування, образу, показати зверхність.

Якщо такі прояви не забороняються, то така поведінка може стати систематичною. І навпаки, якщо діти чують лише заборони, а натомість не навчаються по - іншому виражати свою злість прийнятним способом, то цькування стає прихованим.

Булінг (цькування) - це вкрай неприємна чи агресивна поведінка однієї дитини чи групи дітей по відношенню до іншої дитини, що супроводжується постійним фізичним чи психологічним впливом.

Основні прояви булінгу (цькування) у дітей дошкільного віку:

- фізична кривда
- глузування
- псування речей
- ігнорування
- виключення з гри.

Фактори, чому дитина стає жертвою булінгу:

- занижена самооцінка
- домашня атмосфера
- атмосфера в групі
- особистісні якості, тип темпераменту.

Провідною діяльністю для дітей цього віку є гра, тож булінг найчастіше проявляється саме в процесі гри. Наприклад, дівчинку в групі дитячого садка щодня не приймають до гри інші діти через домовленість, або просто через те, що так вирішили діти, які є популярними в групі. Кожного дня дівчинка звертається до інших дітей, а ті щоразу їй відмовляють у спільній грі. Надалі їй можуть дозволити грати, але лише у тій ролі, що обере група. Зазвичай, це непривабливі ролі (наприклад, домашньої тварини у грі в сім'ю, замість іншої ролі, яку б хотіла зіграти дитина). Зазвичай, ознаки булінгу (цькування) мають такі ігри, які жорстко приписують дитині поведінку, мають риси приниження або висміювання та не дозволяють заявити про свої бажання.

Вихователі мають зважати на подібні ситуації, помічати та вчасно реагувати на подібні ситуації таким чином:

- вчити дітей говорити «ні», коли їм неприємно;
- створити правило, як зупиняти тих, хто тебе ображає (сказати «стоп», але не вдарити);
- вводити правила в групі, як реагувати на «ні» або «стоп»;
- звертати увагу на скарги дітей, навіть якщо вони здаються незначними;

- не ігнорувати пошкодження речей, або тілесні ознаки булінгу;
- заохочувати дітей говорити, якщо вони бачать, коли когось у групі ображають;
- планувати ігри так, щоб у них мали змогу взяти участь всі діти, в тому числі діти, які за якимись ознаками відрізняються від решти;
- говорити з дітьми про булінг (цькування) простими прикладами.

Наприклад, про те, що всі діти різні, і не можна ображати того, хто просто відрізняється від тебе; про те, що в кожного є межі, і не можна торкатись іншої дитини, якщо вона проти цього; про те, що може відчувати дитина, коли її образили. Проводити бесіди про дружбу, і про те, як важливо бути дружніми та добрими один до одного.

Список використаних джерел:

1. <https://osvita.ua/vnz/reports/psychology/29338/>
2. Сергєєнкова О. П. Вікова психологія : навч. посіб. [Текст] / О. П. Сергєєнкова, О. А. Столярчук, О. П. Коханова, О. В. Пасєка. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 376 с. 9. Шаграєва О. А. Детская психология: теоретическ
3. Павелків Р. В. Дитяча психологія : навч. посіб. [Текст] / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. – К. : Академвидав, 2008. – 431 с.